

Pannjärve terviseraja

ümbruse riigimetsade

metsatööde plaan

aastateks 2024 - 2033

Projekt

Koostaja: Alar Süda

9. november 2023

Sisukord

[I Ülevaade Pannjärve terviseraja lähiümbruse riigimetsast](#) 3

[II Üldised põhimõtted riigimetsade majandamisel](#) 7

[III Metsade majandamise plaan Pannjärve terviseraja riigimetsades aastatel 2024–2033](#) 8

[IV Mõisted](#) 18

Hea lugeja!

Mets on Eesti rikkus. Meile kõigile on oluline, et meie metsad oleks elujõulised, erinevas vanuses, mitmekesised ja terved. Selline seisund saavutatakse metsa kasvatades, kasutades, uuendades ja kaitstes. Nõnda tagame, et igal järgmisel põlvkonnal on samaväärselt meiega noort metsa, keskealist metsa ja raieküpsset metsa ning võimalus kasutada nende metsadega kaasnevaid hüvesid. Erinevas vanuses mets on vajalik ka ökoloogilise mitmekesisuse tagamiseks, sest eri liigid vajavad erinevaid tingimusi ja elupaiku.

Enamik Eesti metsadest on poollooduslikud, inimene on need kunagi istutanud ning loodus teisi puuliike lisanud. Elujõulise metsa saamiseks järgnevad istutamisele metsa hooldamise tööd. Kui mets saab raieküpseks, siis puud raiutakse ja asemele kasvatatakse uus mets.

Metsa kasvatamise võtted on erinevad ja need olenevad kohapealsetest looduslikest tingimustest. Metsast puude ühekaupa ja aegamööda raiumist pärsib Eestis enamasti metsade liigiline koosseis ja metsamuldade viljakus. Uue metsa kasvatamine vana metsa varjus on võimalik vaid väheviljakates männikutes, mida on Eestis vaid 6% metsamaast.

Mujal ei jätku selliselt raiudes noortele puudele kasvamiseks piisavalt valgust ja toitaineid. Looduslikult asustavad hõredamaks raiutud ala aga kiirekasvulised põõsad ja lehtpuud, mille varjus kuused ja männid ei saa kasvada.

RMK-l tuleb metsa majandamisel leida tasakaal kahe vastandliku huvi vahel. Ühelt poolt on vaja uuendada ja hooldada metsa, toota puitu ning teenida riigile tema varalt järjepidevalt tulu. Teisalt tuleb arvestada kohalike elanike huviga säilitada nende senine elukeskkond võimalikult puutumatuna.

I Ülevaade Pannjärve terviseraja lähiümbruse riigimetsast

RMK on hinnanud, et Pannjärve terviserada mets on kõrgendatud avaliku huviga (KAH) mets. Pannjärve terviserada kõrgendatud avaliku huviga ala pindala on 808,4 ha (tabel 1, kaart 1).

Sellest 12,8% asub looduskaitse rangeimas Kurtna sihtkaitsevööndis ja vääriselupaikades, kus metsa majandamist ei toimu. 0,7% on metsad, mille RMK on oma otsusega arvanud majandamisest välja, sest tegemist on järvedeümbruse lammialadega kus metsa majandamine ei ole metsakoosluse säilitamise tõttu mõttekas. Pannjärve terviserada alast 4,1% on mittemetsamaad (järved, elektriliinid ja rohumaad). Seal metsamajanduslikke töid ei tehta.

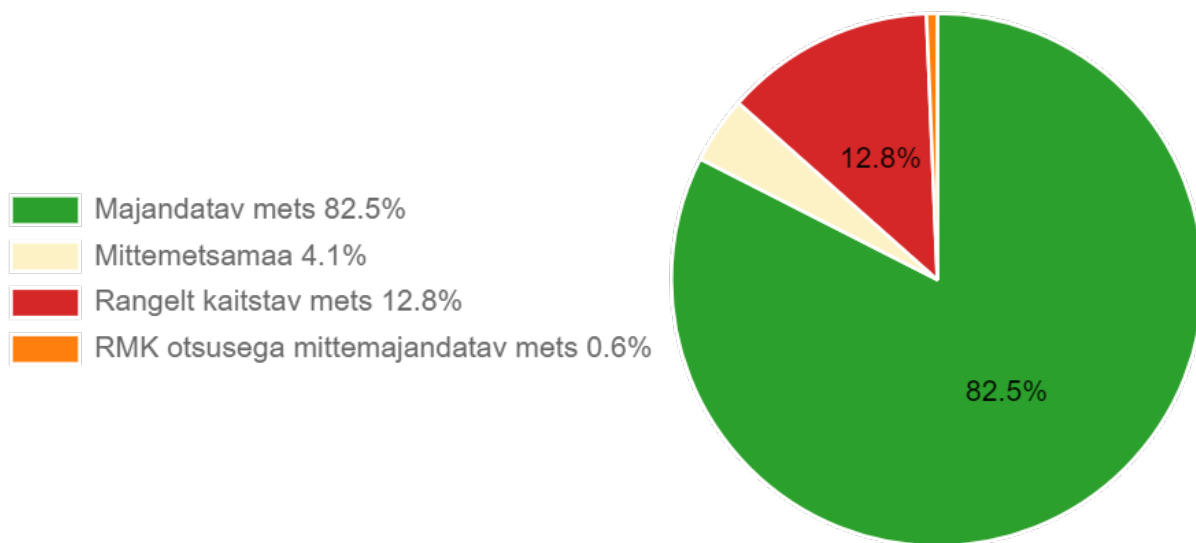
82,5% on majandatavad metsad, kus metsa kasvatamine ja uuendamine toimub seadustega seatud piirangute ja metsade säästva kasutuse põhimõtete alusel. Enamus majandatavatest metsadest asub Alutaguse rahvuspargi Kurtna piiranguvööndis, kus metsa hooldamine ja majandamine on lubatud kaitsekorralduskavaga määratud tingimustel. Enamus raietest on keskealistes männikutes läbiviidavad harvendusraied.

Tabel 1. Riigimetsamaa jagunemine hektarites (ha) majandamiskategooriate järgi Pannjärve terviseraja KAH-alal.

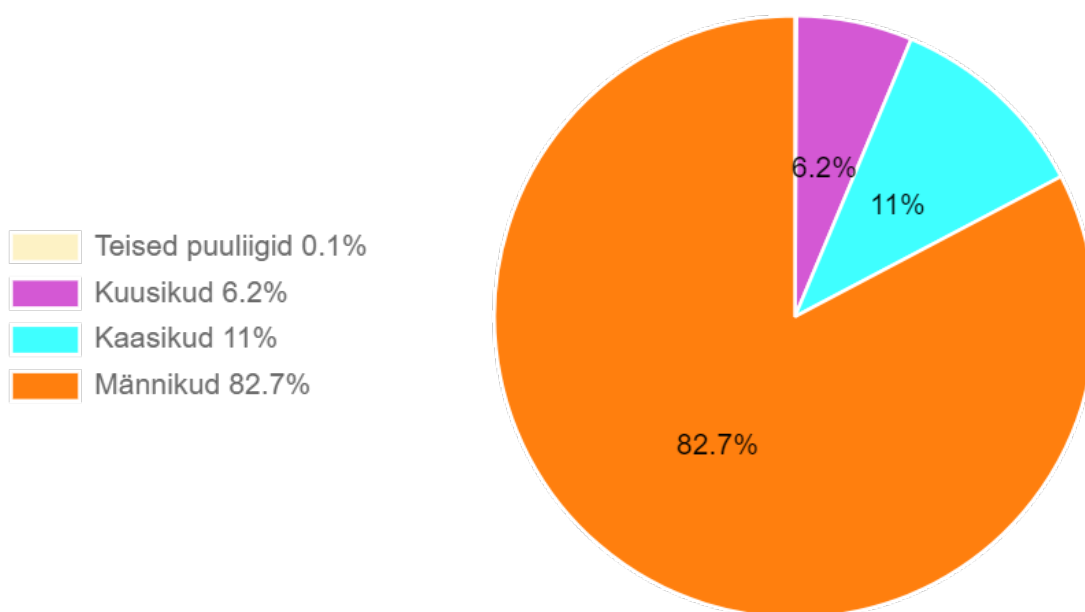
Rangelt kaitstav mets	103,4
RMK otsusega mitte majandatav mets	5,3
Mittemetsamaa	32,8
Kokku	141,5
Majandatav mets	666,9
Kõik kokku	808,4

Kavaga hõlmatud metsade pindala on kokku 808,4 ha. Nendest metsadest enamuse moodustavad männikud, järgnevad kaasikud.

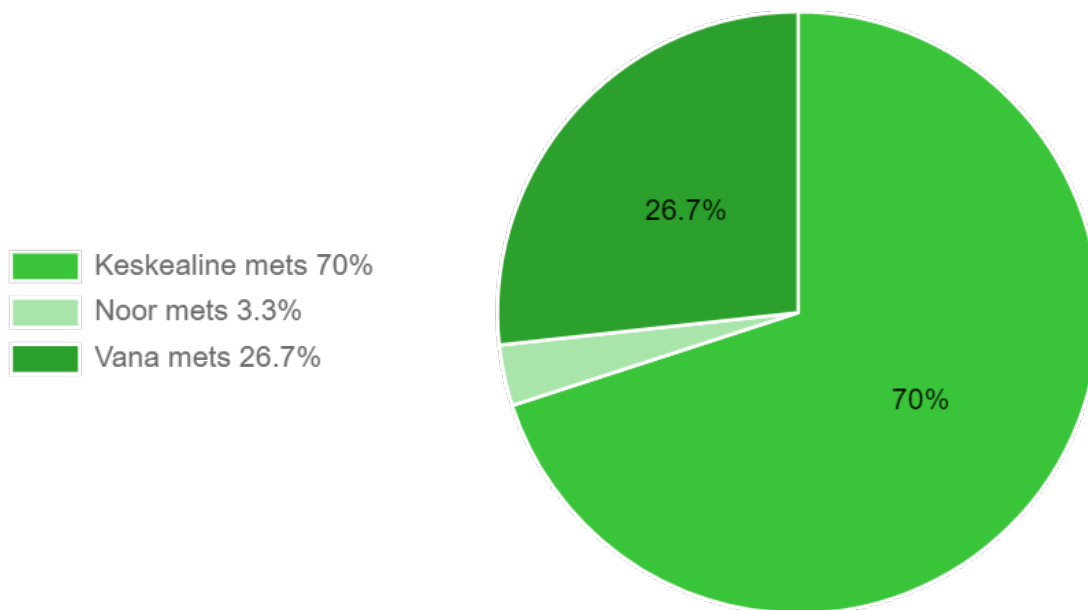
Ülejäänud puuliigid (kuusikud) on esindatud vähesel määral (joonis 2).

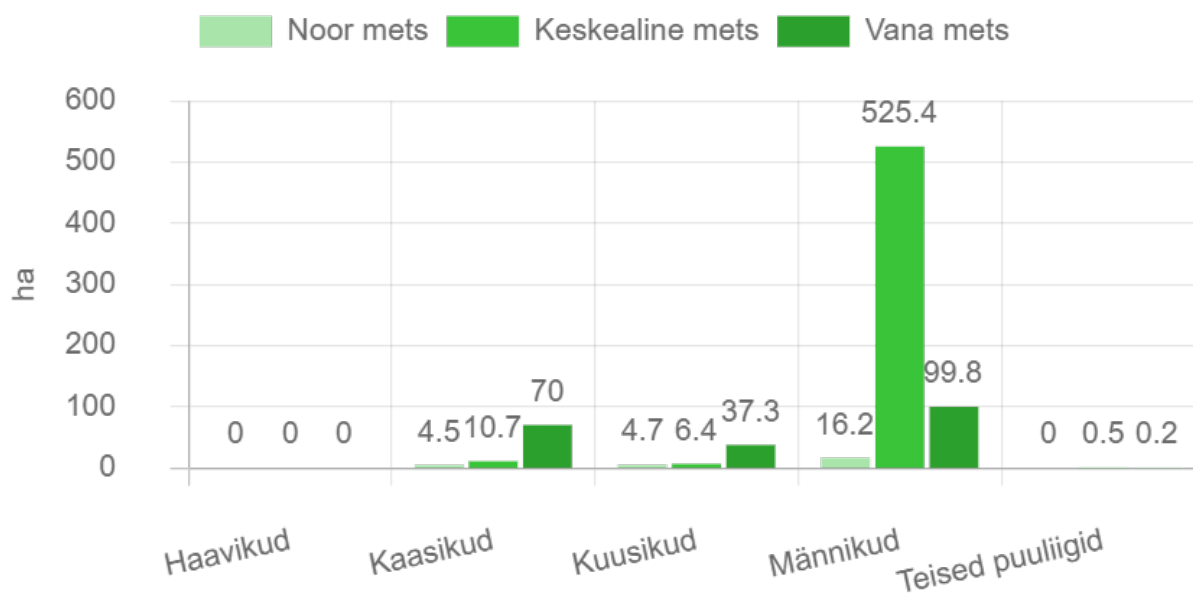
Joonis 1. Ala metsade jagunemine majandamise kategooriatesse.

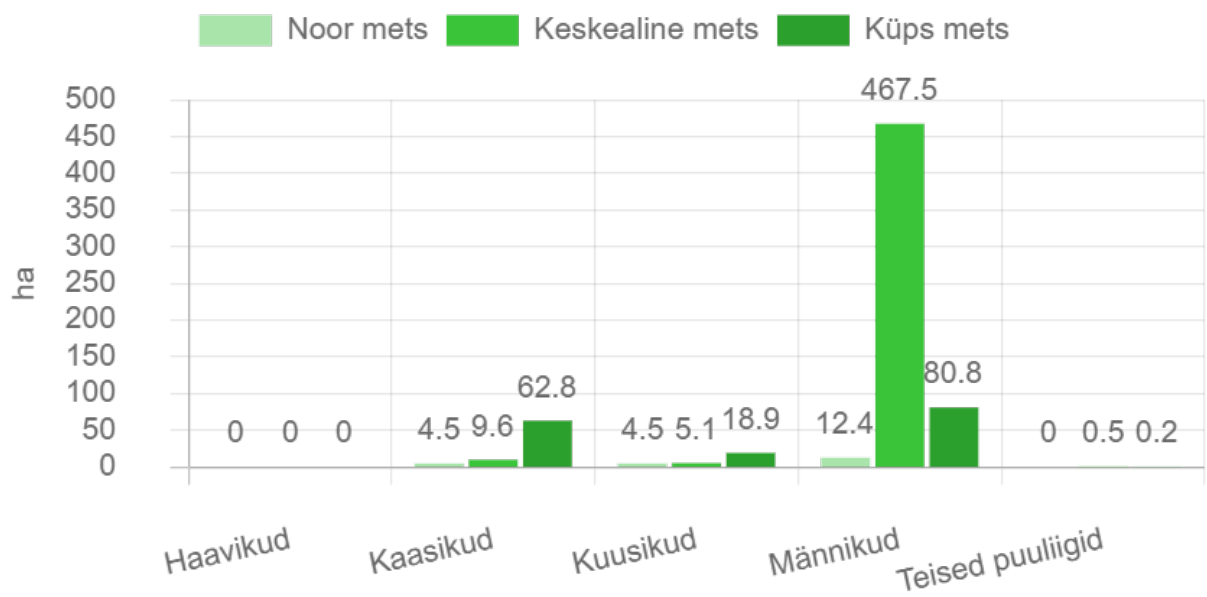
Joonis 2. Ala kõigi metsade jagunemine puuliikide kaupa (%).

Joonis 3. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus protsentides.

Joonis 4. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus hektarites puuliikide kaupa

Joonis 5. Ala majandatavate metsade vanuseline jaotus hektarites puuliikide kaupa.

II Üldised põhimõtted riigimetsade majandamisel

Metsi majandatakse viisil, et oleks tagatud metsade uuenemine ja mitmekülgne kasutus ka tulevikus. Tuleviku metsahoiu mõttes planeerime metsade uuendamist eesmärgiga tagada puistute ühtlasem jagunemine erinevatesse vanusegruppidesse.

Põhimõtted, millest lähtume:

- Uue metsa paneme lankidele kasvama hiljemalt kahe aasta jooksul pärast raiet.
- Esmajärjekorras raiume metsad, mis vajavad enim uuendamist või mille tervislik seisund on halb.
- Raied planeerime selliselt, et raiumist tuleks ette võtta võimalikult harva.
- Raielangid püüame võimaluste piires sobitada maastikku. Raiete puhul püüame vältida väljakujunenud metsamassiivide tükeldamist ning suurte avatud vaadete tekkimist.
- Lageraie lankidega ei ületa me väljakujunenud metsaradasid ja -teid.
- Lageraie puhul jälgime selle kõrvale jääva ala olukorda. Uuel langil ei alusta me lageraiega enne, kui kõrvaloleval langil kasvab ca 1 meetri kõrgune noor mets.
- Teede ja radade ääres jätame lageraie langile tavapärasest rohkem säilikpuid (20–70 tk/ha) või säilikpuude suuremaid gruppe.
- Noortes ja keskealistes metsades teeme hooldusraiet vastavalt metsade vajadustele.
- Eriolukordade – tormi- ja muude oluliste metsakahjustuste – tõttu tekkivatest töödest teavitab RMK kogukonda eraldi ning need võivad tuua kavandatud töödesse muudatusi.

III Metsade majandamise plaan Pannjärve terviseraja riigimetsades aastatel 2024–2033

Selleks, et ühtlustada metsade vanuselist jaotust ja tagada Pannjärve terviserada piirkonna metsade püsimine, tuleb siinseid metsi järk-järgult uuendada. RMK uuendab metsi põhimõttel, et alal kasvaks tulevikus raiutud metsaga vähemalt samaväärne mets ja kohtades, kus see on võimalik, kasutatakse selleks turberaieid.

Võttes arvesse seadusandluses toodud piiranguid ja ala majandatava metsa vanuselist ja puuliigilist koosseisu ning kasvutingimusi, on Pannjärve terviserada ümbruses plaanitud kasvavate riigimetsade uuendamiseks teha lähema 10 aasta jooksul erinevaid uuendusraieid kokku 8,55 ha (tabel 2), mis moodustab 5,3% praegu raieküpsete metsade pindalast.

Keskealises metsas tehakse paremate valgus- ja toitainete tingimuste loomiseks harvendusraieid 137,30 ha. Metsa tervislikust seisundist tingitult on plaanis teha sanitarraieid tormikahjude likvideerimiseks või võõrliikide (läätspuu) tõrjumiseks. Sellise raie mahuga on võimalik liikuda raieküpsete, keskealiste ja noorte metsade osakaalu võrdsustamise suunas (joonis 7).

Kõigil uuendusraietega raiutud aladel tehakse töid, mis tagavad uute puude kasvamamineku sel raiutud eraldisel. Pannjärve terviseraja uuendusraietele istutame mändi, kaske või kuuske vastavalt kasvukohatüübile ja senisele enamuspuuliigile (tabel 3).

Noores metsas teeme tuleviku terve metsa kasvatamiseks erinevaid hooldustöid (tõrjume ulukeid, vabastame noori puid heina alt, vajadusel istutame puid juurde, raiume välja puid ja põõsaid, mis takistavad tulevikupuude kasvu). Noore metsa hooldust on vaja pidevalt planeerida ja teha, hooldusvajadus sõltub konkreetsetest oludest (näiteks kasvukoht, puuliigid, ilmastik). Jooksva kalendriaastal planeeritud noore metsa hooldustööde kohta alal saab ülevaate avalikust RMK metsatööde kaardirakendusest.

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/rmk>

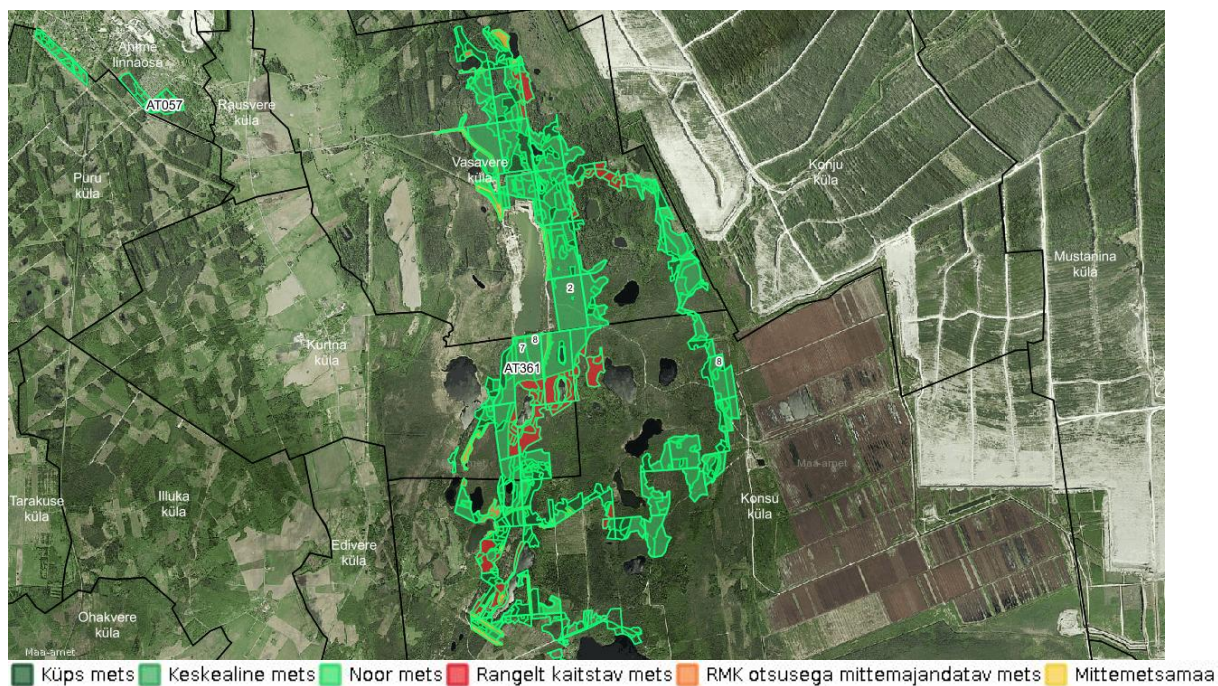
Suur osa raietöödest on kaitsekorralduskava alusel vaja läbi viia külmunud pinnasega. Talvisel ajal on alal aga suusarajad mistõttu kõigi raieperioodide eel kooskõlastataks traktorite ja autode liikumise logistika terviseraja haldajaga.

Looduskaitsetöödest teostatakse alal probleemliigi - läätspuu tõrjet. Tööd kooskõlastatakse terviseraja haldajaga.

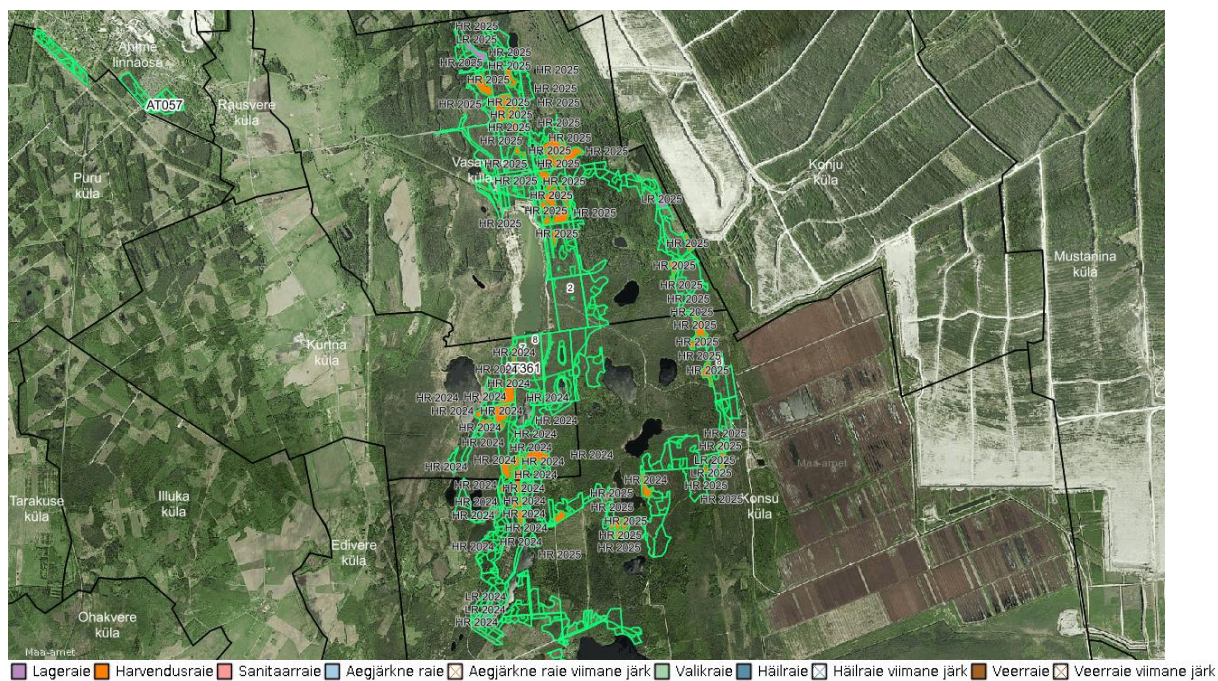
Raied plaanime teha kahes etapis – aastatel 2024 ja 2025 (tabel 2, kaart 2, tabel 3).

Tabel 2. Raiete pindala hektarites (ha) Pannjärve terviseraja riigimetsades 2024-2033.

Aasta	Lageraie	Harvendusraie
2024	0,80	47,80
2025	7,80	89,50
Kokku	8,60	137,30

Kaart 1. Ala metsade jagunemine vanuste ja majandamise kategooriate kaupa.

Kaart 2. Alal planeeritud raied plaani kehtivuse perioodil.

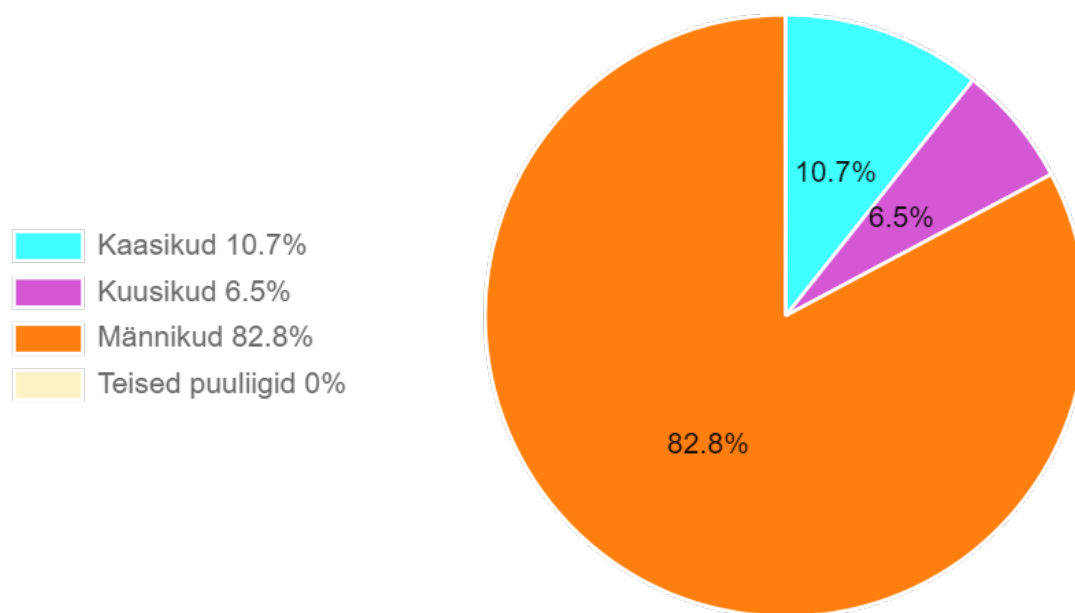
Tabel 3. Raiete nimekiri koos uuendatava puuliigiga Pannjärve terviseraja ümbruse riigimetsades.

Kvartal	Eraldis	Puistu	Raieliik	Raieaasta	Uuendatav puuliik	Pindala, ha
AT308	13	Männikud	Lageraie	2025	Mänd	3.4
AT312	4	Kuusikud	Harvendusraie	2025	-	0.5
AT312	11	Männikud	Harvendusraie	2025	-	5.1
AT312	21	Männikud	Harvendusraie	2025	-	0.3
AT312	22	Männikud	Harvendusraie	2025	-	0.7
AT313	7	Männikud	Harvendusraie	2025	-	4.5
AT313	8	Männikud	Harvendusraie	2025	-	2.8
AT313	9	Männikud	Harvendusraie	2025	-	1
AT313	10	Männikud	Harvendusraie	2025	-	1.2
AT313	11	Männikud	Harvendusraie	2025	-	1.8
AT313	12	Männikud	Harvendusraie	2025	-	1
AT313	14	Männikud	Harvendusraie	2025	-	3.3
AT313	19	Männikud	Harvendusraie	2025	-	0.2
AT317	2	Männikud	Harvendusraie	2025	-	1.2
AT317	9	Männikud	Harvendusraie	2025	-	1.7
AT317	12	Männikud	Harvendusraie	2025	-	0.5
AT318	13	Männikud	Harvendusraie	2025	-	7.7
AT318	14	Kaasikud	Harvendusraie	2025	-	0.9
AT318	15	Männikud	Harvendusraie	2025	-	1.2
AT319	6	Männikud	Harvendusraie	2025	-	5.2
AT328	1	Männikud	Harvendusraie	2025	-	3
AT328	8	Männikud	Harvendusraie	2025	-	0.4

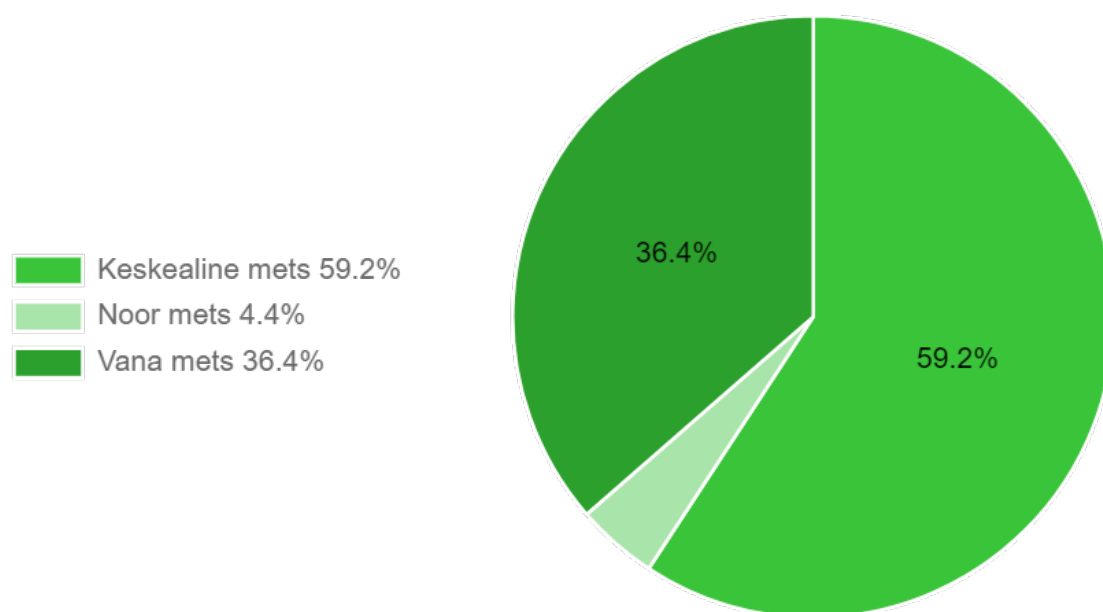
Kvartal	Eraldis	Puistu	Raieliik	Raieaasta	Uuendatav puuliik	Pindala, ha
AT328	12	Männikud	Harvendusraie	2025	-	3.5
AT328	16	Männikud	Harvendusraie	2025	-	2.3
AT328	18	Männikud	Harvendusraie	2025	-	3
AT328	21	Männikud	Harvendusraie	2025	-	4.6
AT331	27	Kaasikud	Lageraie	2025	Kuusk	2.2
AT335	9	Männikud	Harvendusraie	2025	-	2.5
AT339	8	Kaasikud	Harvendusraie	2025	-	1.8
AT347	1	Kaasikud	Harvendusraie	2025	-	2.4
AT347	21	Männikud	Harvendusraie	2025	-	0.6
AT347	22	Männikud	Harvendusraie	2025	-	0.2
AT360	27	Männikud	Harvendusraie	2024	-	1.2
AT360	34	Männikud	Harvendusraie	2024	-	0.3
AT361	6	Männikud	Harvendusraie	2024	-	1.6
AT361	20	Männikud	Harvendusraie	2024	-	5.8
AT366	7	Männikud	Harvendusraie	2025	-	0.4
AT366	12	Männikud	Harvendusraie	2025	-	3.7
AT366	15	Kaasikud	Harvendusraie	2025	-	2.1
AT366	23	Männikud	Harvendusraie	2025	-	0.4
AT369	1	Männikud	Harvendusraie	2024	-	1.2
AT369	5	Männikud	Harvendusraie	2024	-	1.5
AT369	6	Männikud	Harvendusraie	2024	-	0.9
AT370	1	Männikud	Harvendusraie	2024	-	4.9

Kvartal	Eraldis	Puistu	Raieliik	Raieaasta	Uuendatav puuliik	Pindala, ha
AT370	4	Männikud	Harvendusraie	2024	-	1
AT371	23	Kaasikud	Harvendusraie	2024	-	0.3
AT371	24	Männikud	Harvendusraie	2024	-	5.4
AT371	26	Kaasikud	Harvendusraie	2024	-	0.3
AT371	27	Männikud	Harvendusraie	2024	-	0.9
AT371	28	Kaasikud	Harvendusraie	2024	-	1.1
AT371	29	Männikud	Harvendusraie	2024	-	0.3
AT371	30	Kaasikud	Harvendusraie	2024	-	0.3
AT371	32	Männikud	Harvendusraie	2024	-	0.3
AT371	35	Männikud	Harvendusraie	2024	-	0.9
AT371	36	Männikud	Harvendusraie	2024	-	0.6
AT376	7	Männikud	Harvendusraie	2025	-	2.6
AT379	35	Männikud	Harvendusraie	2025	-	1
AT379	37	Kaasikud	Harvendusraie	2025	-	1.1
AT381	15	Männikud	Harvendusraie	2024	-	0.6
AT382	1	Männikud	Harvendusraie	2024	-	3.5
AT382	3	Männikud	Harvendusraie	2024	-	1.6
AT382	4	Männikud	Harvendusraie	2024	-	1.3
AT382	6	Männikud	Harvendusraie	2024	-	3.7
AT382	15	Männikud	Harvendusraie	2024	-	1.2
AT382	20	Männikud	Harvendusraie	2024	-	1.5
AT383	1	Männikud	Harvendusraie	2024	-	0.2

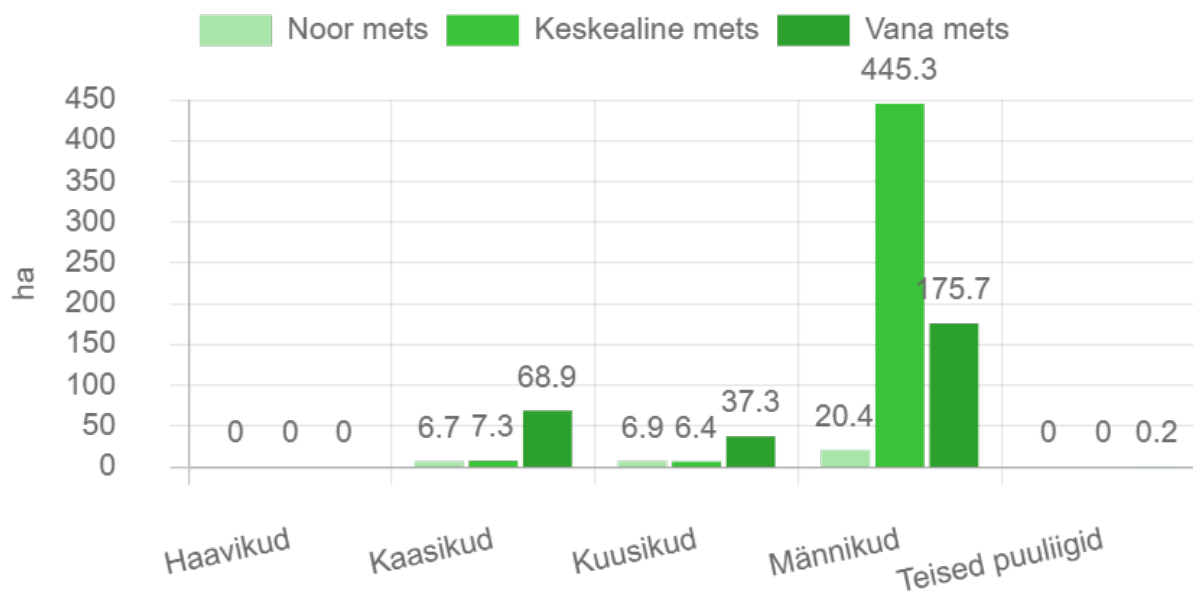
Kvartal	Eraldis	Puistu	Raieliik	Raieaasta	Uuendatav puuliik	Pindala, ha
AT383	3	Männikud	Harvendusraie	2024	-	1.2
AT383	15	Männikud	Harvendusraie	2024	-	0.2
AT384	18	Kaasikud	Harvendusraie	2025	-	2
AT387	1	Männikud	Harvendusraie	2024	-	3.1
AT389	5	Kaasikud	Lageraie	2025	Kask	1.4
AT389	8	Kaasikud	Lageraie	2025	Kask	0.8
AT389	10	Kaasikud	Harvendusraie	2025	-	2.4
AT389	47	Männikud	Harvendusraie	2025	-	0.7
AT393	5	Männikud	Harvendusraie	2025	-	1.1
AT393	8	Männikud	Harvendusraie	2025	-	1.1
AT394	1	Männikud	Harvendusraie	2025	-	2.6
AT394	2	Männikud	Harvendusraie	2025	-	1.9
AT394	3	Männikud	Harvendusraie	2025	-	1.3
AT403	23	Männikud	Lageraie	2024	Mänd	0.6
AT413	2	Kaasikud	Harvendusraie	2024	-	0.9
AT413	3	Männikud	Lageraie	2024	Mänd	0.2

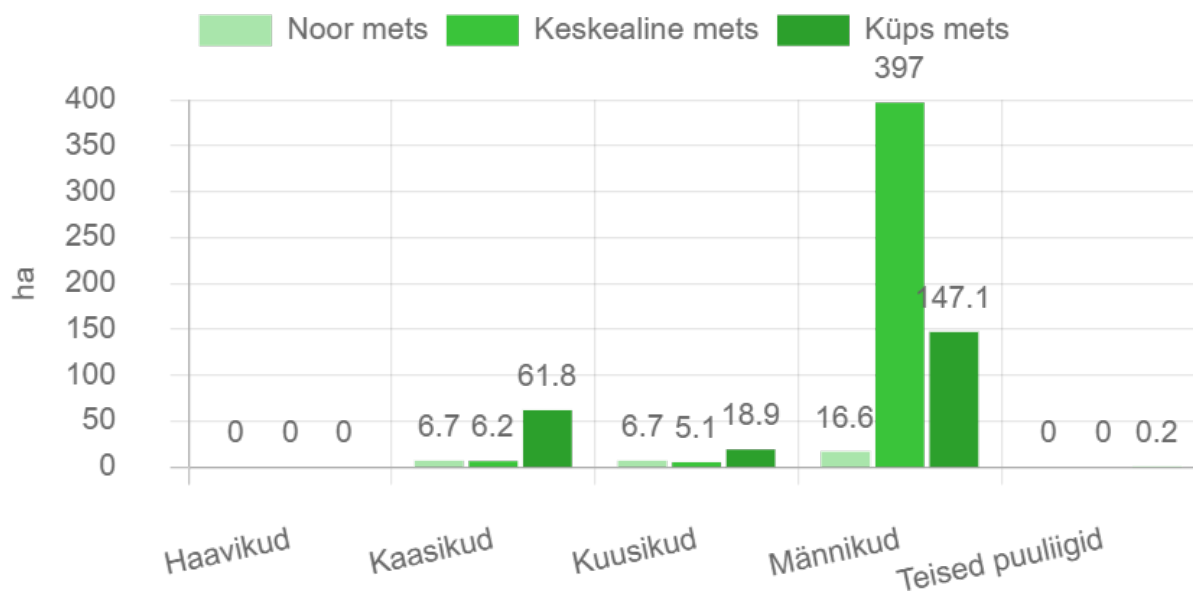
Joonis 6. Ala kõigi metsade jagunemine puuliikide kaupa (%) aastal 2033.

Joonis 7. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus aastal 2033 (%).

Joonis 8. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus hektarites aastal 2033.

Joonis 9. Ala majandatavate metsade vanuseline jaotus hektarites puuliikide kaupa aastal 2033.

IV Mõisted

Uuendusraiet tehakse puidu saamiseks ja uue metsa kasvatamiseks. RMK soovib säilitada meie metsade liigirikkust ja kasvatada erineva puuliigi puistuid seal, kus nad kasvavad kõige paremini.

Uuendusraie liigid on lageraie ja turberaie

- **Lageraie (LR)** korral raiutakse langilt kõik puud, välja arvatud säilik- ja muud erinevatel põhjustel kasvama jäetavad puud, mis toetavad elurikkust ja ka looduslikku uuenemist kohapealse seemnega.
- **Turberaie** korral raiutakse mets hajali paiknevate üksikpuude, häilude või ribana pikema aja jooksul. Turberaie liigid on aegjärgne raie (**AR**), häilraie (**HL**) ja veerraie (**VE**).

Valikraiet (VR) tehakse erandjuhtudel, kui seda toetavad looduslikud tingimused ja uusi puid on võimalik raiejärgselt välja kasvatada. Puid raiutakse üksikute puude ja väikeste häiludena.

Hooldusraiet kasutatakse elujõulise metsa kasvatamiseks.

Hooldusraie liigid on valgustusraie (**VA**), harvendusraie (**HR**) ja sanitaarraie (**SR**).

- Nooremates metsades tehakse alale kasvama pandud puude hooldamist ja **valgustusraiet**, mille käigus tehakse neile puudele kasvuruumi .
- Vanemates metsades tehakse **harvendusraiet**, mille käigus tõstetakse metsa väärtust tiheduse reguleerimise teel. Harvendusraiega raiutakse enamuspuuliigi kasvu segavad puud.
- Metsa halvenenud tervisliku seisundi parandamiseks tehakse **sanitaarraiet**.